

LUYỆN TẬP

VỀ PHONG CÁCH NGÔN NGỮ KHOA HỌC

I – BÀI TẬP

1. Hãy chỉ ra sự khác nhau trong hai cách diễn đạt sau. Cách diễn đạt nào thuộc phong cách ngôn ngữ khoa học ?

a) **Sen** : *Cây mọc ở nước, lá to tròn, hoa màu hồng hay trắng, nhị vàng, hương thơm nhẹ, hạt dùng để ăn.*

(Từ điển tiếng Việt)

- b) *Trong đám gì đẹp bằng sen
Lá xanh bông trắng lại chen nhị vàng*

*Nhị vàng bông trắng lá xanh
Gần bùn mà chẳng hôi tanh mùi bùn.*

(Ca dao)

2. Cho hai trường hợp sau :

a) *Theo độ sâu phân bố có thể phân thành nước ngầm tầng mặt và nước ngầm tầng sâu.*

(Khoa học môi trường)

b) *Gì sâu bằng những trưa thương nhớ
Hiu quạnh bên trong một tiếng hò.*

(Tố Hữu)

– Chỉ ra các nghĩa khác nhau của từ *sâu*.

– Nghĩa nào của từ *sâu* thích hợp với phong cách ngôn ngữ khoa học ?

3. Bài tập 2, sách giáo khoa, trang 228.

4. Trong hai cách diễn đạt sau, theo anh (chị) cách nào thích hợp với phong cách ngôn ngữ khoa học hơn ? Tại sao ?

a) *Cá chép sống trong các vực nước như ao, hồ, đầm, ruộng, sông, suối,...
Những con vật dưới nước này ưa sống ở các vực nước lặng, kiếm ăn ở tầng nước giữa và tầng nước đáy. Tổ tiên của loài rồng này là loài ăn tạp. Chúng ăn giun, ốc, ấu trùng, côn trùng và cỏ nước.*

b) *Cá chép sống trong các vực nước như ao, hồ, đầm, ruộng, sông, suối,...
Chúng ưa sống ở các vực nước lặng, kiếm ăn ở tầng nước giữa và đáy. Cá chép là loài ăn tạp. Chúng ăn giun, ốc, ấu trùng, côn trùng và cỏ nước.*

5. Trong bài làm về môn Sinh học, một học sinh đã viết như sau :

Yêu cầu tồn tại và lớn lên của sinh vật trong môi quan hệ tác động của các nhân tố sinh thái của môi trường đã hình thành ở sinh vật nhiều đặc điểm thích nghi với các môi trường sống khác nhau. Sinh vật mà không thích nghi được, không làm quen được với môi trường sống thì sẽ què quặt, yếu ớt và chóng chết, không thể cứu vãn được.

Đoạn văn bản trên có đáp ứng các đặc điểm của phong cách ngôn ngữ khoa học không ? Tại sao ? Nếu không thì hãy sửa lại cho đúng.

II – GỢI Ý GIẢI BÀI TẬP

1. a) Định nghĩa ngắn gọn, chính xác, sự sắp xếp các ý từ khái quát đến cụ thể, từ chung đến riêng. Cách diễn đạt thích hợp với phong cách ngôn ngữ khoa học.

b) Diễn đạt có tính hình ảnh, đa tầng về nghĩa, sử dụng biện pháp tu từ lặp từ ngữ. Cách diễn đạt thuộc phong cách ngôn ngữ nghệ thuật.

2. Học sinh tra từ điển để biết các nghĩa của từ *sâu*. Trên cơ sở đó, xác định nghĩa và đặc điểm phong cách của từ *sâu* trong từng trường hợp sử dụng cụ thể. Trường hợp a nghĩa của từ *sâu* thích hợp với phong cách ngôn ngữ khoa học hơn.

3. Tham khảo một số mẫu sau :

– *Truyện cười là truyện kể ngắn về những hiện tượng gây cười nhằm giải trí và phê phán những cái đáng cười trong cuộc sống.*

– *Truyện ngữ ngôn là truyện kể trong đó các nhân vật chủ yếu là động vật và đồ vật, ngữ ý nêu lên những kinh nghiệm sống, những bài học luân lí, triết lí.*

4. Đoạn b thích hợp với phong cách ngôn ngữ khoa học hơn. Học sinh tự tìm lí do để giải thích.

5. Đoạn văn viết về một đề tài khoa học : *Sự thích nghi của sinh vật với môi trường sống.* Trong đoạn có sử dụng một số thuật ngữ của ngành Sinh học như : *sinh vật, tác động, nhân tố sinh thái, thích nghi, môi trường sống,...* Song, có chỗ diễn đạt không đáp ứng được yêu cầu của văn bản khoa học, dùng nhiều từ ngữ, cách nói biểu cảm như : *mà không thích nghi được, không làm quen được, què quặt, chóng chết, không thể cứu vãn được,...*